

Fryslân werd Sander Terphuis' springp

Doodsbang was de door een oogziekte bijna blinde Ahmad Qeleich Khany toen hij in 1990 Iran ontvluchtte. In het vandaag gepresenteerde boek *De Worstelaar* beschrijft Sander Terphuis, zoals hij nu heet, hoe hij dankzij Friese hulp zich in Nederland kon ontplooiën.

Theo Klein

Leeuwarden | Des te langer hij in Teheran woont, des te sterker groeit bij Ahmad Qeleich Khanyde de behoefte het streng-islamitische regime te ontvluchten. Dat lukt hem op zijn achtentiende, in 1990. Als topworstelaar wordt hij afgevaardigd naar de wereldspelen voor gehandicapten in Assen. Na ontsnapt te zijn uit het sportcomplex komt hij via Amsterdam en Leeuwarden in het asielzoekerscentrum (azc) van Burgum.

Zijn eerste indrukken van Fryslân zijn niet echt rooskleurig. „Ik voelde me eenzaam en bang. Fryslân kwam op me over als stil, grijs en plat. En dan die eeuwige wind, zo verschillend met het leven in een miljoenenstad als Teheran.”

Dankzij Arie en Thea Everaarts, vrijwilligers bij het azc, raakt Khanyde toch snel ingeburgerd. „Er was een klik met hen, en ik kwam al snel bij hen thuis. Ze hadden vier dochters van ongeveer mijn leeftijd en zagen mij als een soort pleegzoon. Mede dankzij hun gastvrijheid voelde ik me niet meer zo eenzaam.”

Hij heeft snel zowel de Nederlandse als de Friese taal onder de knie. In

het azc ontmoet hij ook Sjoukje de Boer, zijn huidige levenspartner. Lang blijft hij niet in Fryslân. In 1991 krijgt hij een verblijfsvergunning en verhuist hij naar een revalidatiecentrum voor visueel gehandicapten in Apeldoorn. „Ik had inmiddels de schoonheid van het groene en waterrijke Fryslân ontdekt. Maar ik miste wel iets. Vlakbij Teheran ligt de berg Alborz. Mijn vader vertelde me het verhaal van een koning die boven op de berg een pot goud had laten brengen. Wie die berg wist te bedwingen, mocht het goud houden. Het is een verhaal dat mensen - en ook mij - inspireert hun dromen na te jagen. Het spoorde mij aan te studeren en bracht me uiteindelijk in Den Haag, waar ik nu werk als ambtenaar op het ministerie van Buitenlandse Zaken, met onder andere mensenrechten in mijn portefeuille.”

Drempels

Tijdens zijn inburgering en carrière ontdekt hij dat Nederland in tegenstelling tot Iran geen bergen heeft, maar dat het platte land wel andere obstakels kent: drempels. „Neem de taaldrempel, de inburgeringsdrempel, de baandrempel. En zo kan ik er nog wel een paar opnoemen, de ene hoger dan de andere. En soms lijken

ze nog onneembaarder dan de bijna zesduizend meter hoge Alborz.”

Een grote stap in zijn leven is zijn naamsverandering in Sander Terphuis bij zijn naturalisatie in 1995. „Dat was niet omdat ik bang was bij sollicitaties afgewezen te worden. Dat overkwam me ook wel als Sander Terphuis. Maar mijn Iraanse naam bleek voor veel Nederlanders te lastig om uit te spreken. Overigens scheidt mijn nieuwe naam wel eens verwarring. Men verwacht bij Terphuis een grote blonde Hollander en treft een kleine Iranier.”

Ode

Zijn nieuwe naam is een kleine ode aan Fryslân. „Ik ontdekte dat men in Fryslân vroeger ter bescherming tegen het water huizen op terpen bouwde. Een voorwaarde bij het aannemen van een nieuwe achternaam is dat die nog niet bestaat, want je behoort niet tot een Nederlandse familie. Op mijn lijstje met zelfverzonnen namen stond ook Terphuis.

Petitie

Verzet tegen strafbaarstelling illegaliteit

Sander Terphuis kreeg landelijke bekendheid door zijn verzet tegen de strafbaarstelling van illegaliteit die Rutte-II in het regeerakkoord had opgenomen. Met de strafbaarstelling kon een meerderjarige illegaal een boete krijgen tot 3900 euro of vier maanden celstraf. Terphuis zette een petitie op tegen dit voornemen. Als PvdA-lid diende hij in 2013 op het partijcongres een motie in tegen de strafbaarstelling. In 2014 besloot het VVD/PvdA-kabinet de strafbaarstelling niet in te voeren, gezien

die bleek nog niet te bestaan.”

Met zijn boek hoopt Terphuis Nederlanders bewust te maken van de vele vooroordelen die er heersen over vluchtelingen. „Vluchtelingen worden al snel weggezet als bedreiging. De PVV heeft het over gelukzoekers die *en masse*, met duizenden tegelijk, naar Nederland komen en miljarden kosten. Maar beseft men wel wat het betekent al je dierbaren achter te laten? In de eerste jaren na mijn vlucht werden mijn ouders zwaar onder druk gezet. Mijn moeder en broer werden een paar dagen opgesloten, de winkel van mijn vader werd dichtgegooid waardoor het gezin een tijd zonder inkomen zat. Ik stelde op een gegeven moment voor terug te komen. Maar mijn moeder verbood me dat. 'Als ze merken dat je toch niet toegeeft, stoppen ze wel met ons onder dwars te zitten.' Ze bleek uiteindelijk gelijk te hebben.”

Terphuis hoopt ook dat zijn verhaal een eerlijk debat oproept over

de echte betekenis van vrijheid en mensenrechten. „We hebben de verplichting mensenrechten te beschermen. Daar hebben we niet alleen verdragen voor ondertekend, het is ook een teken van beschaving. Als er in de Oekraïne mensenrechten worden geschonden staat we vooraan om daar schande over te spreken. Maar respecteren we die rechten wel voldoende in eigen land?”

Hechte band

Terphuis vertrok bijna 25 jaar geleden uit Fryslân. Toch is zijn band met de provincie nog hecht. „Ik heb veel contact met de familie Everaarts. En we hebben een tweede huisje in Noardburgum. Ik ben dol op de grote stad, maar het is heerlijk zo nu en dan de drukte te ontvluchten en je onder te dompelen in de stilte en schoonheid van Fryslân.”

De Worstelaar. Sander Terphuis. Uitgeverij Prometheus, 17,95 euro

de bezwaren die er binnen de PvdA tegen leefden.

Ondanks zijn visuele handicap en leerachterstand door zijn vlucht wist Sander Terphuis uiteindelijk een studie rechten en filosofie af te ronden. Zijn Iraans diploma werd in Nederland gewaardeerd op het niveau HAVO 4. Na een staats-examen 'Nederlands als tweede taal' volgde hij een secretariële opleiding. Hij haalde het staats-examen VWO om in Utrecht rechten en filosofie te kunnen studeren.

„Ik heb altijd de drang gehad om kennis te vergaren. Kennis is macht. Niet dat ik uit ben op macht, maar het stelt mij in staat bewust te zijn van mijn omgeving. Mijn visuele beperking dwong mij mijn hersenen te trainen om geleerde stof goed te onthouden. Dat scheelt leeswerk. Zo heeft een beperking ook voordelen.”

Terphuis was voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Blinden en Slechtzienden (NVBS) en is nu ambassadeur van Stichting Vluchteling-Studenten UAF.